

Ա. Զ. Գ. Ա. Յ. Ի. Ն.

ՏԵՕՐԷՆ ԽՄԱՐԴԻՐ

Ե Խ

ՊԵՏԱՍԻԱՆԱՏՈՒ

ՆԻԿ. Մ. ԹԻԻՆՊԵՆՏՆԱՆ

ԽՄԱՐԴԱՏՈՒՆ

Ղարաթիւ Բէրէմզէ Բագար
Խոր Խանի զէմը Սամուր փո-
ղոց Թիւ 8

ԳԻՆ 20 ՓԱՐՍՅ

Ա. Զ. Գ. Ա. Յ. Ի. Ն.

Ինչպէս ըսինք նախորդ յօդուածով, Ազգ. վարչութիւնը ընդհ. ժողովոյ վերջին թերթին մէջ այնպիսի անարդ նախադիմումքի մը և հայհոյանայ ենթարկուեցաւ անամթ երեսփոխանի Բ. Կողմանէ, որոյ նմանը չէ տեսնուած մեր ազգային խորհրդարանական տարեգրութեանցը մէջ, Այնպէս որ քաղ. ժողովը վերջին աստիճանի անզգայ մարմին մը եղած պիտի ըլլար, եթէ անտարբեր գլուխներով չբողոքէր այդ անլուր հայհոյանացը դէմ:

Իսկ այդ հայհոյիչ երեսփոխանը, որ ազգային խորհրդարանին սրտէն Սրմանողը կ'կարծէր թերեւ, և գիտեստան Բեհեհէն մ'առաջը արտասանելն իրեն սովորութիւնն ըլլած, այդ անպատեհ հայհոյութիւնը՝ բնականաբար մ'ընել կ'փորձէր, այն աստիճան առաջ կը տանէ իւր անամթութիւնը, որ դեռ երկու օր յառաջ անիրաւ կ'գտնէ զվարչութիւնն այդպիսի բողոք մ'ընելու իրեն դէմ, Իմաստակաւոր առարկելով թէ, 'ի չրոյ զեկուցուած անարդանքի մը համար բողոք չկրնար ըլլալ, այլ այդ հայհոյութիւնը նոյն նստի ատենագրութեանը մէջ անցած ու արձանագրուած ըլլալու է եղեր, որոյ վրայ հիմնելով կարենայ ընել վարչութիւնը իր բողոքը:

Այս առարկութիւնը՝ այնպիսի ծիծաղելի իմաստակութիւն մնէ, որոյ արժէքն ու յարգը նա միայն կրնայ դիտնալ, որ անամթաբար ըզվարչութիւնն անպատեհէն յետոյ, ատով իր վրայ հրաւիրած ծանր պատասխանատուութենէն խուսափելու և ըրածը քողարկելու կամ անպատեհաւ կերպիւ յետս կոչելու համար փախուստի ճանբայ մը բնտուել կ'աճապարէ:

Զուգելով այս մասին փաստաբանն ըլլալ վարչութեան, որ ինչ հիման վրայ կուզէ հիմնել իւր այդ բողոքէ, Օ. Խօսաարեանի արտասանած այդ հայհոյութիւնը, ատենագրութեան մէջ տրւածնադրուած ըլլայ:

Բութեան մէջ տրւածնադրուած ըլլայ թէ ոչ, մեզ և ամեն զայդ լսողներուն համար այնպիսի բացարձակ ճշմարտութիւն մնէ, որ անանկ փրտած ու ծխած իմաստակութիւններով չհերքուիր Օ. Խօսաարեանի այդ զաղիր հայհոյութիւնն ընելը Ատենագրութեան նոյն ինքն ալ վկայեց Ղարաթիւ խորհրդարանը, որ և կ'գտնուէր Ս. փափաղեանէն և դեռ ուրիշներ, այնպէս որ փափաղեանէն, որ նոյնպէս ներկայ էր նոյն նստին, փոխանակ ժխտելու այդպիսի դէպք մը, որ հարկաւ պիտի բնէր եթէ տեղի ունեցած չլլար, ընդհակառակն զարմանք յայտնեց թէ ինչպէս եղած էր որ Ատենագրութեան նոյն պահուն ատեն կ'անարկելու միջադէպ մը թողուցանեցին, առ որ բառայն միեւնոյն բացատրութիւնը տուաւ՝ ինչ որ բաւարար մասին ժողովոյ վերջին նստին մէջ:

Օ. Խօսաարեան իր փաստաբանական (') դրութեանը հետեւելով, օրինական ձևեր մէջ կ'ընէր, ատենց ետէն ապաստան խնդրելու, փոխանակ իրողութիւնն անկեղծաբար և յայտնապէս խոստովանելու կամ ժխտելու քաջութիւնն ու համարձակութիւնն ունենալու, բայց ինչպէս կարող է ժխտել այնպիսի յայտնի իրողութիւն մ'ու հայհոյութիւն մը, որոյ ծանրութիւնը ինքն ալ զգայով, բացատրութիւն տալու հրաւիրուած ատեն, կ'յայտնէր նոյն նստին մէջ թէ «ինքն այդ եղբայրներէն բաւարարուած էր», որպէս թէ այն մարդը՝ որ ժամանակաւ փրկիչ հայկաբանութեան դաստառութիւնն ըրած է, որ 10 տարի է երեսփոխանութիւն կրնէ և 7 տարիէն ի վեր ալ խմբագրութեամբ պարապելով, տաճկերէն թերթերէ յօդուածներ կ'թարգմանէ, և իր հայերէն լեզուով տաճկերթերուն հետ վիճաբանութեան կ'մտնէ (ծիծաղելի վիճաբանութիւններ), ասանկ հրաշալի տաղանդի տէր մէկը չկարենալ որոշել ու դիտնալ

«էտէպիլոթիւն» և «խայտառակութիւն» բառերուն իմաստից տարբերութիւնը, Բայց նոյն իսկ այս վերջին բառն ալ ընդունելով իրր բացատրութիւն՝ դարձեալ Օ. Խօսաարեան չկրնար վարչութեան դէմ անարդանք և նախադիմում մ'ըրած ըլլալու պատասխանատուութենէն ինքնինքն ազատել, վասն զի ինչպէս նախորդ՝ նոյնպէս և վերջին պարագային մէջ ալ ներելի չէ բնաւ ըսել վարչութեան մը համար, թէ զբաւծը խայտառակութիւն է:

Ուստի մեծապէս կ'զարմանամք երբ կ'տեսնենք թէ Ատենագրութեան այնպիսի աններելի դէպքի մը համար՝ հայհոյիչն բացատրութիւնը լսելու հարկ մը կ'տեսնէ ինքզինքն արդարացնելու համար, որպէս թէ մեր ատենական կանոնադրութեան մէջ վարչութեան ուղղեալ այնպիսի անմարսելի հայհոյութիւն ու նախադիմում մ'արդարացնելու կամ մեղմացնելու պարագայ մը նախատեսուած, և այդ մասին մասնաւոր յօդուած մը գտնուած ըլլար: «էտէպիլոթիւն» կամ «խայտառակութիւն» բառերը կամ հայհոյութիւն են կամ չեն: Եթէ հայհոյութիւն չեն՝ իրաւունք արուած կըլլայ այլոց ալ որ անխտիր ամենուն համար ալ դործածեն այդ բառը, վերջէն շացատրութիւն տալով ինքզինքնին արդարացնելու պայմանաւ իսկ եթէ հայհոյութիւն մնէ, ինչպէս որ տարակոյս չվերցնել թէ իրօք ալ այնպէս է, այն ատեն այլևս բացատրութեան կամ արդարացուցման հարկ մը չիքնար, վասն զի ատենական կանոնադրութիւնը չպարունակեր անանկ պարագայ մը՝ յորում այնպիսի ծանր հայհոյութիւն կամ անարդանք մը ներելի և արդարանալի նկատէ: Այս մասին հայհոյիչ երեսփոխանին ներկայութիւնը ուրիշ բանի համար հարկաւոր չ'ընէր՝ բայց եթէ իւր յետս կոչումն ընելով՝ կանոնական պատժոյն վճիռն ինչ որ է՝ ըստ որոշման ժողովոյն լսելու համար:

Վարչութիւն մը ինչքան ալ պատե-

կատարող, յանցագործ, ինչքան ալ մեղադրանաց արժանի ըլլայ, դարձեալ չ'կրնար և իրաւունք չունի ունէ երեսփոխան մը պէտք տեսնելու կոչելու, առանց ինքն «էտէպօիզ» մ'ըլլալու, և այդ հայհոյիչ ու թշնամաւոր երեսփոխանը, ինչքան ալ վերջէն յետո կոչէ և ապաշտուէ իւր քրտած նախատինքն ու հայհոյալ թիւնը, դարձեալ չ'գողարկուի այդպիսի ծանր երեսփոխան մ'ըրած նկատուելէ, այնպէս որ առ այդ տրուած փոխարինական հատուցում մը՝ անգործ յիշեալ նախատանաց պարագայն իրընչեալ համարել տալու, ճիշդ ինչպէս յանցագործ մը, երբ դատաւարաւորէն վերջը պատժուի կամ շնորհակալութեամբ իր յանցանքը կը քաւէ՝ բայց չ'ըզդրիր յիշեալ յանցանքը գործած նկատուելէ, իսկ անոնք որ այսպիսի անարգարանալի էտէպօիզութիւն մը պաշտպանել ու քողարկել կ'փորձեն, տարակոյս չկայ թէ էտէպօիզի մը կամակիցն ու համախոհն ըլլալ ցոյց կ'տան ինքզինքնին:

Օրսէն խօսաւորեան ինչ քաջատրութիւն որ ալ տայ, ինչ պատիժ ալ որ կրէ, ինչ զղում ալ որ յայտնէ, դարձեալ հրապարակին վրայ և հատարակաց կարծեաց առաջը՝ երեսփոխան ընող մարդ մը պիտի մնայ ու այնպէս պիտի ճանչցուի, ինչու որ չկայ անանկ պարագայ մը՝ որ կարենայ արդարացնել երեսփոխանի մը կողմէն Ազգ. վարչութեան ուղղեալ այս աստիճան ահալլալը:

Մեք արդէն քանիցս քսած էինք հրապարակաւ թէ ինքզինքը խմբագիր-երեսփոխան կոչող այդ մարդուն՝ ոչ խմբագրական ընթացքը խմբագրութեան արժանի էր—մեզք որ Նուրեան էֆ. ի պէս անձ մ'ալ վերջերս իրեն պաշտպան ունէր—, և ոչ ալ երեսփոխանական ընթացքը՝ երեսփոխանութեան արժանի, միանգամայն և զարմանք յայտնած էինք առթիւ մը թէ՝ ախոռ միայն կապուելու արժանի արարած մ'ի՞նչ պէս խմբագիր կ'ճանցուէր տակաւին հատարակաց կողմէն, և ի՞նչպէս երեսփոխան ընտրուելով ընդհ. ժողովը կ'ըրկուէր, ուր անպատկառութենէն զատ ուրիշ պաշտօն մը չունէր կատարելու, ատենական բեմը գինետան սրահի մը փոխակերպել փորձելու յանդգնելով:

Խմբագրական ասպարէզին վրայ սա իր արժէքը ճանչցնելով շատո՞նց արդարացոյց մեր կարծիքը, այս անգամ ալ իր երեսփոխանական արժանեաց չափն ու արժէքը ցոյց տուաւ հրապարակաւ և լոկներէ:

Եթէ զինքը ընդհ. Կողովը ղեկավարէ արկու ընտրողներն՝ այսպէս զվարչութիւնն անամթաւար նախաւոր և թշնամանելու կոչում մը տուած են իրենց քանտիտային, շիտակն ընելու համար վայրկեան մը չեմք վարանիր յայտնելու թէ ընտ.

ընտրուին արժանիքն ալ չատ վարչմար եղեր իրենց այդ ընտրելիէն, և թէ երեսփոխանական ընտրութեան ասպարէզն ալ անամթաւար զվարչութեան համար բացուէր է եղեր ժամանակաւ:

Արդ պահ մ'ալ կենանք տեսնել ու երեսփոխան պաշտպանելի կողմն, հասկնալու համար թէ անարգանքը, նախատինքն և հայհոյութիւնը միթէ արդարանալու և ներելի համարուելու պարագայ մը կրնայ մի եղեր ունենալ...

ԱՐՏԱՌԻՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

Սերվիոյ ու Գարատաղի հետ հաշտութիւնը կնքուելէն յետոյ, Բ. Գրան դիտաւորութիւնն է եղեր, կրէ վիճենայի թերթ մը, եւրոպական տէրութեանց որոշմանն ու նկատողութեանը յանձնել սպառազինութիւններն դադրեցնելու և բանակներն խաղաղութեան վիճակի մէջ դնելու խնդիրը:

—Կօրագրօք իշխանին չընտրեալանին նկատմամբ Լոնտայի մէջ օսմ. դեպքան Միւլիւրիւս բաշա, և աւտոր. դեպքան Կոմս տը Պայսթ երկարորէն խօսակցեց եւս Աւտոր. դեպքան յայտնեց է թէ՝ Անտրառի կոմսին դիտաւորութիւնն է՝ Արեւելեան խնդրին մէջ իր անկախութիւնը պահել հետեւաբար Աւտորի կայսրըն ալ՝ Թուրքիոյ դէմ եռեակ դաշնակցութիւն մը կազմելու համար քանիցս իրեն եղած առաջարկութիւններն մերժելով չէ ընդունել:

—Սուրբ Երանտ գրքին նախագահութեանը ներքէ Լոնտայի մէջ կազմուած օսմ. զօրաց նպատաւաւորաց Բօմբէն վերջին օրերս նիստ մ'ընելով, այժմ օսմ. բանակաց հետ դրոշուող Տօթթօր Տէմիլի տեղեկագիրն լսելու համար, խնայուել է թէ օսմ. զօրաց ներքէն ու տառապանացը ազդու և իրական օգնութիւն մ'ընելու համար Գրամ կ'պակսի, հետեւաբար Բօմբէն մեծաքանակ նպաստի դուստր մը քուէարկել է զրկելու:

—Թաղալթ վիճենայի թերթը, իրաց արդի կայութեանը վրայ տեսութիւն մ'ունելով, կ'եղբակացնէ թէ ըստ ամենայն հաւանականութեան՝ Եւրոպա նոր պատերազմ մը և ատկէ հետեւելիք մեծամեծ խառնակութիւններ տեսնելու կը պատրաստուի, Ուղածնուն չափ թող հաւատան թէ խաղաղութիւնը պիտի պահպանուի, կրէ յիշեալ թերթը, բայց ոչ նուազ ստոյգ է թէ Արեւելեան ինդիւրն—առանց քննելու գելով թէ եւրոպական զիւանադիտութեան ճգանքը վրայ թէ հակառակ—այնպիսի մեծ ընդարձակում և տարածում մ'ատացած է, որ այսօրուան օրս իրօք բուն խնդիրն թուրք կայսրութեանը և իւր մայրաքաղաքին գոյութեանն վրայ է:

—Յրէմտէմալթ թերթը կրէ թէ, ալ այսուհետեւ Ռուսիա իրօք

պատերազմ ընել կուզէ, բայց մեծապէս կ'զգուշանայ որ այդ պատերազմը մը Եւրոպայի դէմ չընէ, կամ զիւրապայ իրեն դէմ չը հանէ, Ռուսիա իր այս նպատակին հասնելու համար ալ կը նայի որ բանակը պատերազմը Պոլիարիոյ մէջ սահմանափակաւ մնայ, ինչու որ աօի և րոպական և մանաւանդ զրացի պետութեանց կրակած և անհանգոտութիւն պատճառելու աւելի քիչ հանգամանք մը ունի, մինչդեռ պատերազմական գործողութիւններն Սերվիոյ, Գարատաղի և Պօմնայի մէջ ալ եթէ տարածուին, այն ատեն Ռուսիա հարկադրութեան մէջ դրած կըլլայ զԱւտորի որ աօի ևս իր սահմանագիծաց վրայ խիստ հսկողութիւն մ'ընէ, և կամայ ալ մայ նախազգոյց միջոցներ ձեռք տանու իւր շահերն պահպանելու համար, և աւելի պաշտպանողական դիրք մը բռնելու բնականաբար թէ չէ չէրք և բարեկամական:

Կ. Պօլսոյ մէջ Սերվիոյ և Գարատաղի հետ Բ. Գրան զատ զատ հաշտութիւն կնքելու վրայ եղած բլլարու դէպքն ալ չ'ապացուցանեց թէ Ռուսիա իր միտքը դրած պատերազմը օրաձգել կը խորհի, այլ ընդհակառակն կ'ապացուցանէ և կ'հաստատէ թէ Ռուսիա, իր բոլոր զօրութեամբ պատերազմի մասնէն առաջ, կ'փութայ միւս տէրութեանց միջամտութիւնն արդ իշխու համար այնպիսի պատուարներ պատրաստել ու ձեռք ձգել, որք քաղաքադիտական տեսութեամբ իրեն աւելի օգտակար կրնան ըլլալ, որչափ որ զինս որական տեսութեամբ այնքան օգտակար չեն կրնար ըլլալ իւր թշնամայն և հակառակորդին:

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐԻ

Լոնտա 27 փետր. Թայմս լրագիրը Ս. Բէթէրսոյի կէն առած մէկ հեռագիրը կ'հրատարակէ, որ կ'ձանադանէ թէ Ռուսաց կայսեր նախագահութեանը ներքէ արտաքոյ կարգի ժողով մը դուստրուելով, որոշուել է թէ Սերվիոյ և Գարատաղի հետ հաշտութիւնը կնքուելուն պէս ռուսական բանակն ալ խաղաղութեան վիճակի մէջ գլորուելով զինուց տակ կոչուած զօրքերն իրենց տեղը զրկուին, Հեռագիրը կ'յաւելու նաեւ ըսել թէ իկնաթիւզ զօրադիտն ալ ներկայ կը դանուի եղեր սոյն ժողովին:

Հարկց. Խորհրդարանին մէջ հարցումն ըլլալով այս մասին կառավարութեան, Պ. Պուրք յայտարարեց թէ ռուսական բանակին՝ խաղաղութեան մէջ գլորուելուն վերաբարեալ Թայմսի հրատարակած այդ լրոյն նկատմամբ յեն տեղեկութիւն մ'ըստացած չէ տակաւին կառավարութիւնը (1):

(1) Կերեի թէ Թայմսի թղթակցութիւնը արագութեան կողմանէ միջոցով ելած է եւրոպ. դիւանագիտութեանց հետ: Արդարեւ ալ հրաշալի բան է առանկ սովորականոր որոշման մը լուրը Անդրիոյ կառավարութեան հասնելէն առաջ՝ Թայմսի թղթի խմբագրութեան հասած ըլլալը:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

Աւստրիայ կառավարութեան տուճակահան սահմանադրւոյն վրայ զօրք համարմանը սկսիլը իրականութեան կերպարանք մը կ'առնուի :

Բ. Դուռը պաշտօնապէս խմանալով այդ զօրքի համարման թիւնը , և առջի բերան Յամ. կայսրութեան թշնամական նպատակաւ մը այդպիսի միջոց մը ձեռք առնուած նկատելով , վիշտնայի կառավարութեան այս մասին բացատրութիւն կը խնդրէ զեռանդան միջոցաւ :

Իսկ Աւստրիայ կ'ուսնէ փոխանակ առ այդ իրաւացի պատճառ մըցոյց տալու , պարզապէս կ'ստէ այդ գէտը , հաւատարմութիւն միանգամայն թէ Աւստրիայ կառավարութեան մտքէն իսկ անցած չէ իւր հարաւային սահմանադրութեան զօրք իջեցնել :

Պէտք է գիտնալ նաեւ թէ Բ. Դուռը քանի անգամ բողբոջով պահանջած էր Աւստրիայ կառավարութեան , որ Գաղմատիոյ կառավարիչ Պ. Բոտիլը փոխուելով տեղի ուրիշը Գրուի , սլավոց դիտումներուն նըպատաւ որ ընթացք մը բռնած ըլլալուն համար . իսկ Աւստրիա մինչև վերջը զայն իր պաշտօնին մէջ պահած էր , Բ. Դուռն քանիցս բռնած պահանջմանց հակառակ :

— Սերվիոյ հետ հաշտութեան պայմաններն կարգադրուելով , ինչպէս երէկուան թերթով ծանուցեր էինք , հիմնական կետերն , և երկուստէք ընդունուելով , կ'ըսեմք թէ երէկուան օրը Սլավոնի բաշայի և Սերվիոյ դորձակատար Պ. Գրիսթիի կողմանէ կնքուէր է պայմանագիրը , տակաջին ինչպէս կ'անխառն ըսած էինք , յիշեալ պայմանագիրը վերջնական կնքուելով փութեացած չ'պիտի համարուի , բայց եթէ , նախ Սքուրչինայէն , ետքն ալ մարտ Վին դուստրիի Յամ. երեսփոխանական ժողովոյ կողմէն ընդունուելով քուէարկուէին յետոյ :

— Պաշտօնից ժողովոյ վերջին նիստին մէջ որոշուեր է թէ , Սերվիոյ և Գաղմատիոյ հետ հաշտութիւնը կնքուելուն պէս , Բ. Դուռը շրջաբերական մը պիտի ուղղէ եւրոպական Տ մեծ տէրութեանց , պահանջելով որ այլևս գծաութեան ու խռովութեան առիթ մը ճնացած չ'ըլլալով , Ռուսիա ալ հրաւիրուի սպառազինութիւններն դադարեցնելու , և զինուոց տակ կոչած ու շարժման վիճակի մէջ դրած զօրքերն իրենց տեղը դարձնելու , առարկելով թէ քանի որ Բ. Դուռն ալ 600,000 զօրք պատերազմական վիճակի մէջ պահելու , և իր կարողութենէն շատ բարձր զօհողութիւններ բռնելու հարկին տակը գտնուի , անկարելի է իրեն առաջադրած բարենորոգումներն դորձադրել և քրիստոնէից կեցութեան բարեփոխման ի գլուխ հանել :

— Եպարգոսական հրամանագիրք

մը , ըստ Յամ. սահմանադրութեան 12րդ . և 148րդ . յօդուածոց , մինչև ի նոր տնօրէնութիւն , 1865ին հրատարակեալ իրաւական օրէնքը , որն որ 67էն՝ այսինքն կրեալի ապրտամբութեանն ի վեր դադարած էր , այս անգամ վերադառնալով կատարեալ դորձադրութեան վիճակի մը մէջ կ'գնէ և իրաւացի նկատմամբ սորա դորձադրութեան վրայ հսկելու հօգնու Տպագրական տեսչութեանը կը յանձնէ :

Իւր և անսահման շնորհակալութիւն բարձր . մեծ Կպարգոսին եւ բոլոր պաշտօնէութեան , որ ասկից յառաջ անցեալներն այս մասին մեր բրած դիտողութիւնը կատարելութեան առնուելով , և Սահմանադրութեան հրատարակած մեծոյ ազատութեանը հետ՝ իրաւական օրէնաց չ'գոյթեանը՝ յայտնի հակասութիւն մ'ըլլալը ճանչցուելով , այս անգամ կան վիճակը բառնալու և լրագրաց իրաւունքն ալ տեղը տանելու եւ դահագնելու սոյն գովութեան արժանի տնօրէնութիւնն ընել փութացին :

Տպագրական տեսչութիւնը երեւելով արտաքին դործոց պաշտօնէութեան իրաւասութեանն , և ներքին դործոց պաշտօնէութեանը ներքին մտնելով տպագրական գրասենեկն տնօրէնութիւնն ալ նոյն դիւանին նախկին տեսուչ Մաճիտ պէյի յանձնուեցաւ , փոխանակ Պաք պէյի , որն որ Պետական խորհրդոյ անդամ անունեցաւ :

— Վի. Սլավոնի կայս. դիտարանին տնօրէն Պ. Գուսպարի առջի գիշեր պալատը հրաւիրելով , ժամը Վէն մինչև Տ լուսնոյ խաւարման երեւոյթը դիտեր է Պ. Գուսպարիի բերած աստղաբաշխական դիտակովը :

— Նոյն գիշերը խաղի Շէրիֆ բաշա , Գաթրի բաշա և Համամճեան Սարգիս էֆ. Մեծ Եպարգոսին ապարանքը ընթերցէն ետքը՝ մասնաւոր խորհրդակցութեան մը նստան :

— Մեծ Եպարգոսն երեկ երեկոյ կայս. պալատն երթալով մինչև ժամը կը հան անցուց :

— Բուսիոյ դորձակատարն երէկ Բ. Դուռն երթալով Մեծ Եպարգոսին հետ տեսակցեցաւ :

— Սլավոնի գաւառացի ժողովրդոց և մասնաւորապէս Իզմիտի վիճակին սովատանջ կացութեան առթիւ , Եւրոպացի բժիշկի մը տեղեկագիրն յիշատակելէն յետոյ , որ կըսէ թէ շատերն օթամահ կ'կորնչին և ժողովուրդը տգիտութեամբ ժանտախտի կ'ընծայէ այդ մահը , կ'առաջարկէ որ փոխանակ մասնաւոր հանգանակութեան ազգովին ձեռնարկներու , համագոյն յանձնաժողով մը կազմուի ամեն ազգէ ու Եւրոպացիներէ խառն , ու այնպէս հանգանակութեան սկսուի , որպէս զի դոյացած հասոյթն ու արդիւնքն ալ կարող և բաւական ըլլայ ըղձացեալ նպատակն ու դարմանն ի գլուխ հանելու :

— Ինչպէս երեկուան թերթով դիտել տեսած էինք Եպարգոսի Գուսպարհանի զինեւորական հիւանդ տնոցին ախար և բարեկարգութեան կարօտ վիճակը , այս անգամ ալ կ'իմանամք թէ զինեւորական հիւանդա. նոցայ վերաւեսուչ Արտանեան ըլլատեման բաշա այս շարժու . յիշեալ զօրանոցը այցելութիւն մ'ընելով , դարմանատարութեան և այլ հարկեալ ծառայութեանց ու պիտոյից , ինչպէս նաեւ մարքութեան մասին խել մը դիտողութեան արժանի պալատութիւններ տեսեր և պատուիրեր է խաղի որ վերջին ծայր . ու շաղկապի ըլլայ :

Երբ մայրաքաղաքի մէջ զինեւորական հիւանդանոցաց վիճակն այսպէս ըղձալու տեղի կ'ընդունուի , հարկ ինչ են արգեօք զօրագալտերու հիւանդանոցներն :

— Երէկ տաճիկ թերթէ մը առնելով ծանուցինք թէ Մահմուտէ չուգենաւուց վարչութիւնը լուծուելով , չուգենաւներն Շիրքէթի յանձնուերէ :

Այս մասին մեր մասնաւոր տղերիւրէ քաղած տեղեկութիւններն իր հաւաստին թէ Շիրքէթի ընկերութիւնը տակաւին վերջնապէս չ'ընդունած յիշեալ չուգենաւուց վարչութիւնը , որոյ շարունակ փաստընելը տեսնուելով , արքունի նաւարանի տեսչութիւնը առաջարկեր է Շիրքէթի որ տարեկան որոշեալ գումար մը վճարելով , յիշեալ չուգենաւուց վարչութիւնը ինքն իր վրայ առնուի , վստիօրի նեղուցէն մինչև Տարտաների նեղուցը գտնուած բոլոր նաւահանգիստներն ալ չուգենաւուցներն իրեն միայն վերապահեալ մենաշնորհն ըլլալով :

Իսկ Շիրքէթի ընկերութիւնը չ'հաճելով որոշեալ գումար մը վճարելու պայմանաւ ընդունիլ , առաջարկեր է թէ իւր ընկերութիւնը բաժանորդական հիման վրայ հաստատեալ մարմին մ'ըլլալով , մաս մը բաժին ալ Մահմուտէի չուգենաւուց փոխարէն Նաւարանին կը յատկացուի , և տարեգլխու հաշոյն ինչ շահ որ եղած ցոյց տայ ընկերութեան հաշուեկշիռը , Նաւարանն ալ իրեն ունեցած բաժիններուն հաւաստի մաս մը կ'ստանայ գոյացած շահէն :

Այս ըլլալով տակաւին նաւարանի և Շիրքէթի մէջ բացուած բաժնակցութեան վիճակը , այս մասին դեռ վերջնական որոշում մը չ'եղբուեր :

— Մինչև ցարդ Կ. Պօլսոյ այլեւ այլ թաղերէն ընտրեալ անձինքը՝ մայրաքաղաքի 10 երեսփոխաններն ընտրելու կոչուած քուէարկու պատգամաւորներն ըլլալով , յիշեալ պատգամաւորներն այսօր Բաղաքապետութեան (չէհիր էմանէթի) պաշտօնատունը պիտի հաւաքուին , մայրաքաղաքի օսմ. ընդհ. ժողովոյ ղրկուելիք 10 երեսփոխաններն ընտրելու համար :

— Միտհաթ բաշայի աքորմանը վրայ ձերբակալեալ Քէմալ պէյի և ուրիշ մէկ քանի ամբաստանելոյ հարցաքննութիւնը տակաւին կ'շարունակուի ոստիկանութեան դուռը , տակաջին մինչև ցարդ իրենց յանցապարտութիւնը հաստատող ուէ բան մը դեռ երեւան չ'է ելած :

Հաշվաթիվ ԴՆ. 16 փետրվար
ԸՆԴՀ. ՊԱՐՏ. ԱՐԺ.

Բաց	13 07
Դուր	15 08
Բարձր քիչ	15 1
Ցած գին	13 08

Փոխ. 63ի	Ֆր. 72
» 65ի	» 75
» 69ի	» 63
» 73ի	» 61
Գառնատու	21 —
Ստիկի Ժեշտի	5 —
Ստիկի Ժեշտի	2.15
Պանք ար Գանթ.	3—7
Քրեմի Ժեշտի	2—58
Քրեմի Ժեշտի	1—43
Բուժ. Երկաթուղի	34 —
Բուժ. Կորոն	—
Գանթ.	—
Տոկոս	—
Ընթերց.	—
Հեղափոխ.	—

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

(0-մ. - 100 րու է հաշվ.)

Անգղ. ոսկի	109.35
Դաղ. »	87.20
Բու	89.
Գարպոն արծաթ	16.23
» թղթադրամ	14.
Քրեմի	31.1
Հինգուց	12.—
Մեթալի	13 —
Ճերմակ մեծի	4. 20
Պղինձ	185.—
Թղթադրամ գոյուած	163.20

ՁԱՐԴԱՐԵԱՆ

Դ Ի Ի Ա Ն Ա Կ Ա Ն

Օ Ր Ա Ց Ո Յ Ց

ՁԱՐԴԱՐԵԱՆ

Առևտրական սենեակներու և սրահներու մէջ գրուելու համար յատկապէս շինուած զարդարուն այս օրացոյց տախտակը, որ (Ն. Տ.) ցուել. 1էն՝ այսինքն 76 դեկտմ. 20էն կսկսի ամբողջ մէկ ատրուան համար, այս տարի ևս ի լոյս ընծայուեցաւ։ Կեդրոնադաստիկ է Կ. Պոլիս Սուլթան-Համամ, Զարդարեան Գործարան թիւ 14։

ԾՈՒԼՆ ԶԸ ԲՈՒՆՈՒԵԼՈՒ ԴԵՂ

Բաղադրութեամբ

Լ. ՏՈՒՆԱՆ ԴԵՂԱԳՈՐԾԻ

Ծովային ճանքորդաց համար անհրաժեշտ եղած այն հեղուկը որ ամեն անգամ ծովէ բռնուելուն մէկ խաֆուէի դգալ մը այն դեղէն առնելով, կրկին չափովը պարզ ջրի մէջ խառնելով խմած ատենը մարդ վերստին իւր հանդարտ ու առողջ վիճակը կստանայ, կը գտնուի Լ. Տիւնեայի դեղարանը, Ղալաթիա Մեծ փողոց, թիւ 108 մէկ շինք 2 ու կի ֆր. գնով։

ՄԻՆԱՍԵԱՆԻՆ ՄԱՂԱԶԱՆ ԴՏԵՈՒԱԾ

ՈՒ

ՓԱՆԱՍԷ

Կոչուած ցաւի դեղը բոլորովին խափշն անքէ բաղադրուած ըլլալով թէ՛ ներսէն և թէ՛ դուրսէն կ'որոժածուի ու բաղմաթիւ ցաւեր ու հիւանդութիւններ շուտով կը բըժըղէ, ինչպէս որ վարը յ'ընած է։

Ամեն տեսակ Գոլի, Ստամբուլ, մէջքի կամ Ալիքներու ցաւեր ու նաեւ թանջք, Գոլիքու և այլ ամառուան հիւանդութիւններ ունեցողները այս դեղէն խմելու և հետեւեալ կերպով։ Կէս դառաթ Լուրի մէջ զիր ապուրի դրգալէն աւելի շաքար, վրան լեցուր անուշի դրգալ մը փանաւէ, աղէկ մը խառնէ ու խմէ։ Կարող է հիւանդութեանց և Ուղեքի համար դեղը վերայից եւ կերպով պարտաւէ ու ժամը կամ երկու ժամը հեղ մը մէկ կամ երկու անուշի դրգալ այն բաղադրութեան խմէ։ Յօդացաւ ըրմաթիզմ, Ուղի ցաւի, Ստամբուլի ու տեսակ տեսակ կուտակի ցաւերու համար դուրսէն փանաւէ քսելով աղէկ մը շինելու է։ Այսպէս ցաւի համար քիչ մը բամպակ փանաւէի մէջ թափելով ցաւած ախտային վրայ դնելու է։

Ամեն տեսակ երբոր ցաւի մը համար դուրսէն փանաւէ քսել հարկ ըլլայ, եթէ քիչ մ'ալ խմուի աւելի շատ բժշկութիւն կը ըլլայ։

Մարմնոյն այրուած կամ ճըմբուած տեղերը բժշկելու համար վտանգը պատահածին պէս փանաւէն վրան աղէկ մը լեւ ցննելու է։ Գանալով և լին. կարուած վէրքերը բժշկելու համար արիւնը չի սրբած շուտով մը վէրքը կապելու և կապին վրայէն փանաւէ լեցնելու է մինչև որ լաւ մը թրջի։ Փանաւէն նաեւ արեան շրջանը կարգադրէ ու բոլոր ընտելիւնը կը դորացընէ։

Այս դեղին օգտակարութեանը վրայ երկարօրէն գրել աւելորդ կը համարենք, դործածողները զայն միշտ կը գովեն, ու զոգը կրնայ անձամբ փորձել. գինն աման է։ Կը ծախուի Միւստեան և Բնկերաց Ամբիկեան վաճառատունը որ ի Ղալաթիա Կ. Պոլիս։

ՇԱՀԷՆՆ Ի ՄԻՊԻՐ

ԿԱՄ

ԳԱՂԱԶԱՆ ԶԱՅԷ

ԴՐԱՑ

Ս. ՏԷՐ ՍԱՐԳՍԵՆՑ

Ներսէս Ե. Կաթողիկոսի օրով, իւր աղաւթամիտ դաղաբարացն համար Սեպեմբրի աքսորեալ Շատախի Շահէնի կէնստորութեանը հետ, մեր ազգային դաւաճական, ընկերական և ընտանեկան հին և նոր կենաց յատուկ նկարագիրն ընող վիզատանական ձևի տակ յօրինուած ընտիր և հետադրարական աշխատութիւն մէջ 408 երեսէ բաղկացեալ, յորում ժրաշն հեղինակը գլաւական կենաց նկարագիրն հետ չէ զըլացած նաեւ մեր դաւաճական կէնաց ձոն բարբառներու ու ոճերուն մէջէն ընտրելադրանքն առնելով հայ բանասիրաց իւր ճաշակ ներկայացընել։

Հետաքրքրական ընթերցման արժանի այն դերքը կ'գտնուի գլխաւորաբար Կ. Պոլիս Նէնի ճամբ փողոց Չիլիկիլիք ճատտէսի Ս. Դ. Եղաճաճեանի զրատունը և բոլոր գրավաճառաց քով։

Գին 2ուկէս ֆրանք։

Մ Է Լ Ա Ն Օ Ժ Է Ն

ԵԳԱՋՈՒՐ

ՃԵՐ ԱԿ ԱՋԵՐ ՆԵՐԿԵԼՈՒ

Այս դեղը, որ մէկ վայրկեանի մէջ և ամեն դոյնով կը ներկէ ճերմամաղերն ու մերուքներն, առանց վրանաւորութիւն և առանց անախտութեան և է հոտ մ'ունենալու փորձուած յատկութիւն մ'ունենալով կը գտնուի Տէլլա Սուտայի, Զօպանեան և Բիւլիքեանի դեղաբանները։

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

Ք Ե Ր Ա Կ Ա Ն

ՊԵՐՊԵՐՆԱՆ

Ի ՊԵՏԱ ՄԱՆԿԱՆՑ

Սրտեատագէտ հրատարակչին ձեռք

Փորագրեալ և կալվածորէութի եղած ընտիր և մաքուր 150 հատ պատկերօք, մաքուր թղթի վրայ տպագրութեամբ, 48 Լ. բնէ բաղկացեալ նոր պարէնարան մըն է որոյ միւսկի գնայն վրայ խօսելով տակա Ամբիկեայի մէջ անգամ ասանկ դործ մը այսպէս աճանաթեամբ տեսնուած չէ։

Կեդրոնադաստիկ է Սուլթան-Համար Զարդարեան գործարան թիւ 14, կ'գտնուի նաեւ բոլոր գրավաճառաց քով։

Գին 1 դուրուշ

Գպրոցաց համար 100ին 10 դեղլ կը լայ։

Խառքէօյտէ Բրօթէսթանթ Ժո. զովարանին իթիաւինտէ պուլուան լաւը պիր արտա ստիլըք օլուպ, վէ իսթէյէնէ իսթէտիդի մըգաւորը վէրիլէպիլէճէլինտէն, պիտէ մալիմաթ ալմադ իսթէյէյէր Ղալաթիա Միւստեան Ամբիկեան մալապաքնտա Միւստեան Պետրոս աղայա միւրաճաւթ կըլէմէլէր իլան օլուտուր։

ԱՌԱՋՆՈՐԴ

Բ Ն Ա Գ Ի Տ Ո Ւ Թ Ե Ա Ն

ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԴԱՍԵՐՈՒ

Ե Ի

ԵՂԱԳՐԱԶԱՆ ԶԱՅԷ

Երկաթիւք

Մ. Յ. ԱԳԱՊԱՆԱՆ

Այս ամենակարեւոր գիտութեան լաւ կըզրուքները ժողովրդեան ամեն կարգերուն մէջ տարածող և միանգամայն տղաքային վարժարանաց նախական դասերու յամար դասադրքի մը պակասութիւնը ի վաղուց անտի դգալի եղած էր։ Ահա այլ պակասը լեցուց այս անգամ մեծ. Միւրիս էֆ. Աղապալեան երկաթիւքով և հրատարակելով այն կարեւոր մատենիկը որ վերոյ յիշեալ կրկին նպատակներուն խիստ լաւ կը ծառայէ։

190 երեսէ բաղկացեալ և 38 փորագրեալ գեղեցիկ պատկերներով զարդարուած է։ Կ'գտնուի Եէնի-ճամբի Չիլիկիլիք ճատտէսի թիւ 2 Ս. Դ. և Եղաճաճեանի գրատունը և ուրիշ գրավաճառաց քով։

Գին 1 ֆր.